

ΘΕΜΑ 2^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ (Ξενοφώντος, Κύρου Παιδεία 4,5,37-43)

Στο ακόλουθο κείμενο ο Κύρος εκφωνεί ένα λόγο στους συγκεντρωμένους αξιωματικούς μετά από μία νικηφόρα για το στρατεύμά του μάχη.

Ἄνδρες φίλοι τε καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυμάζετε ὅτι πολλάκις ὑμᾶς συγκαλῶ· καινὰ γὰρ ἡμῖν ὄντα τὰ παρόντα πολλὰ αὐτῶν ἐστὶν ἀσύντακτα· ἃ δ' ἂν ἀσύντακτα ἦ, ἀνάγκη ταῦτα ἀεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χώραν λάβῃ. καὶ νῦν ἔστι μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ αἰχμάλωτα χρήματα, καὶ ἄνδρες ἐπ' αὐτοῖς· διὰ δὲ τὸ μήτε ἡμᾶς εἰδέναι ποῖα τούτων ἐκάστου ἐστὶν ἡμῶν, μήτε τούτους εἰδέναι ὅστις ἐκάστῳ αὐτῶν δεσπότης, περαίνοντας μὲν δὴ τὰ δέοντα οὐ πάνυ ἔστιν ὄραν αὐτῶν πολλούς, ἀποροῦντας δὲ ὅ τι χρῆ ποιεῖν σχεδὸν πάντας. ὡς οὖν μὴ οὕτως ἔχη, διορίσατε αὐτά· καὶ ὅστις μὲν ἔλαβε σκηνὴν ἔχουσιν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ ποτὰ καὶ τοὺς ὑπηρετήσοντας καὶ στρωμνὴν καὶ ἐσθήτα καὶ τᾶλλα οἷς οἰκεῖται σκηνὴ καλῶς στρατιωτικῇ, ἐνταῦθα μὲν οὐδὲν ἄλλο δεῖ προσγενέσθαι ἢ τὸν λαβόντα εἰδέναι ὅτι τούτων ὡς οἰκείων ἐπιμέλεσθαι δεῖ· ὅστις δ' εἰς ἐνδεόμενά του κατεσκήνωσε, τούτοις ὑμεῖς σκεψάμενοι τὸ ἐλλεῖπον ἐκπληρώσατε, πολλὰ δὲ καὶ τὰ περιττὰ οἶδ' ὅτι ἔσται· πλείω γὰρ ἅπαντα ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον πλῆθος εἶχον οἱ πολέμιοι. ἦλθον δὲ πρὸς ἐμὲ καὶ χρημάτων ταμίαι, οἳ τε τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως καὶ ἄλλων δυναστῶν, οἱ ἔλεγον ὅτι χρυσίον εἶη παρὰ σφίσις ἐπίσημον, δασμούς τινας λέγοντες. καὶ ταῦτα οὖν κηρύττετε πάντα ἀποφέρειν πρὸς ὑμᾶς ὅπου ἂν καθέζησθε· καὶ φόβον ἐπιτίθεσθε τῷ μὴ ποιῶντι τὸ παραγγελλόμενον· ὑμεῖς δὲ διάδοτε λαβόντες ἵππεῖ μὲν τὸ διπλοῦν, πεζῷ δὲ τὸ ἀπλοῦν, ἵνα ἔχητε, ἦν τινος προσδέησθε, καὶ ὅτου ὠνήσεσθε. τὴν δ' ἀγορὰν τὴν οὖσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κηρυξάτω μὲν ἤδη, ἔφη, μὴ ἀδικεῖν μηδένα, πωλεῖν δὲ τοὺς καπῆλους ὅ τι ἔχει ἕκαστος πράσιμον, καὶ ταῦτα διαθεμένους ἄλλα ἄγειν, ὅπως <εὐ> οἰκῆται ἡμῖν τὸ στρατόπεδον.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1. φίλοι τε καὶ σύμμαχοι:** παραθέσεις. **μὴ θαυμάζετε ὅτι:** μετὰ τα ρήματα απορίας ακολουθοῦν δύο εἶδη δευτερευουσῶν προτάσεων: i) **ουσιαστικές αιτιολογικές προτάσεις:** αυτές εισάγονται με τον *ὅτι*, αλλά δεν μεταφράζονται στα Ν.Ε. ως *‘γιατί’* ή *‘διότι’*, καθώς μία τέτοια μετάφραση παραπέμπει σε αιτιολογική επιρρηματική πρόταση. Οι **αιτιολογικές ουσιαστικές** είναι προτάσεις που αποδίδουν *αἴτιον*, αλλά ως ουσιαστικό, δηλ. ως *αντικείμενο* ή *υποκείμενο*. Δείτε για παράδειγμα στα Ν.Ε. *«χαίρομαι που ἦρθες»*, όπου η αναφορική είναι αντικείμενο στο ρήμα. ii) **πλάγιες ερωτήσεις:** αυτές εισάγονται με τον *εἰ*, και λειτουργούν πάλι ως αντικείμενα ή υποκείμενα. **καινὰ ὄντα:** *‘επειδὴ εἶναι πρωτόγνωρα’*.
- 2. αὐτῶν:** *τῶν παρόντων*. Γενική διαιρετική. **ἃ ἂν ἦ:** αναφορική υποθετική πρόταση για την επανάληψη παρόν μέλλον με απόδοση *ἀνάγκη* <ἔστί>. **ταῦτα:** *τὰ ἀσύντακτα*. Υποκ. του απαρεμφάτου *παρέχειν*. **πράγματα παρέχειν:** *πράγματα παρέχω τινι = δημιουργώ δυσκολίες – προβλήματα σε κάποιον*.
- 3. ἕως ἂν λάβῃ:** χρονική πρόταση με υπόθεση για την προσδωκόμενη ενέργεια. Υποκείμενο του *λάβῃ* είναι το *ταῦτα* με Αττική σύνταξη. *Χώραν λαμβάνει τι = κάτι τακτοποιείται – διευθετείται*. **ἔστι ἡμῖν τὰ αἰχμάλωτα χρήματα:** το ρήμα πάλι σε Αττική σύνταξη. **πολλά:** κατηγορούμενο.
- 4. ποῖα.. ἐστί:** πλάγια ερώτηση αντικείμενο στο *εἰδέναι*. **τούτων:** γενική διαιρετική στο *ποῖα*. **ἐκάστου ἡμῶν:** γενική κατηγορηματική κτητική. **τούτους:** υποκείμενο στο *εἰδέναι*. **ἐκάστῳ:** δοτική προσωπική στο *δεσπότης* <ἔστί> = *‘επειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι δεν γνωρίζουν ποιος εἶναι ο κύριος για τον καθένα από*

- αυτούς (=δεν γνωρίζουν τον κύριό τους)'. **ὅστις... δεσπότης <ἐστί>**: πλάγια ερώτηση αντικείμενο στο εἶδέναι.
5. **αὐτῶν**: γενική διαιρετική στο ἐκάστω. **περαίνοντας... πολλούς**: η σειρά των λέξεων: οὐ πάνυ ἔστιν ὁρᾶν πολλοὺς αὐτῶν περαίνοντας μὲν δὴ τὰ δέοντα = 'εἶναι αδύνατον να δείτε πολλούς από αυτούς (=τους αιχμαλώτους) να εκτελούν αυτά που πρέπει'. **Περαίνοντας**: κατηγορηματική μετοχή, τὰ δέοντα: αντικείμενο στο περαίνοντας, ὁρᾶν: υποκείμενο στο απρόσωπο ἔστιν (=εἶναι δυνατόν), αὐτῶν: γενική διαιρετική στο πολλούς. **ἀποροῦντας**: ὡπως το περαίνοντας.
6. **ὅ,τι χρή ποιεῖν**: πλάγια ερώτηση αντικείμενο στο ἀποροῦντας. Η πρόταση αυτή συμπληρώνεται με τα: <ἔστιν δὲ ὁρᾶν> πάντας ἀποροῦντας ὅ,τι χρή ποιεῖν. **ὡς μὴ ἔχη**: τελική πρόταση με υποκείμενο σε Αττική σύνταξη πάλι το ταῦτα. **καὶ ὅστις ἔλαβε**: όταν μια περίοδος λόγου ξεκινά με την αναφορική ὅστις, η αναφορική λογίζεται και ως υποθετική. Εδώ ο υποθετικός λόγος που κρύβεται είναι της 'πραγματικής υπόθεσης' με απόδοση το οὐδὲν ἄλλο δεῖ. Για παραδείγματα άλλων τέτοιων περιπτώσεων: αναφορική υποθετική του 'πραγματικού': Θουκ. 2,64,5 «ὅστις δὲ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται = εἶ τις.. λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται = ὅποιος ὄντας στα πιο σημαντικά αξιώματα συγκεντρώνει το μίσος των άλλων, τότε αυτό σημαίνει ότι κυβερνά σωστά». Αναφορική υποθετική την 'Επανάληψη στο παρελθόν': Ξεν. Ανάβ. 2,6,3 «οἵτινες δέ... παρείησαν, σφόδρα πειθομένοις ἐχρήτο = εἶ τινες δέ... παρείησαν, ἐχρήτο = ὅποιοι βρισκονταν γύρω του σταλμένοι από την πολιτεία, τους χρησιμοποιούσε δείχνοντάς τους ἀμέριστη εμπιστοσύνη».
7. **ἰκανά**: ὥστε ἰκανὰ εἶναι, κατηγορούμενο του αποτελέσματος.
8. **ἐνταῦθα**: με χρονική σημασία 'σ' αυτήν την περίπτωση, τότε'. **ἢ εἶδέναι**: β' ὅρος σύγκρισης από το οὐδὲν ἄλλο = 'τίποτε το διαφορετικό'.
9. **ὡς οἰκείων**: <ὄντων>, η εννοούμενη μετοχή είναι υποκειμενικής αιτιολογίας. **ὅστις... κατεσκήνωσε**: αναφορική υποθετική με υποθετικό λόγο του 'πραγματικού', και με απόδοση το ἐκπληρώσατε. **εἰς ἐνδεόμενά του**: εἰς <χωρία> ἐνδεόμενα τινός 'σε περιοχές που χρειάζονται κάτι'.
10. **σκεψάμενοι ἐκπληρώσατε**: 'σκεφτείτε και συμπληρώστε'. **πλείω**: πλείονα, 'ὥστε πλείονα εἶναι', 'τα είχαν όλα έτσι ὥστε να είναι περισσότερα'.
11. **ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον πλῆθος**: β' ὅρος συγκρίσεως, 'σε σύγκριση με την αναλογία του δικού μας στρατεύματος'. **χρημάτων ταμίαι**: η γενική αντικειμενική.
12. **οἱ <εἰσὶ> βασιλέως ..δυναστῶν**: αναφορική πρόταση, οι γενικές είναι κατηγορηματικές κτητικές. **ὅτι χρυσίον εἶη**: Οι ειδικές προτάσεις σχηματίζουν Π.Λ. σε κάθε περίπτωση. Η ευκτική εδώ λόγω εξαρτήσεως από ιστορικό χρόνο. Στον Ε.Λ.: χρυσίον ἐστί. **ἐπίσημον**: 'το οποίο έχει την βασιλική σφραγίδα ὅτι ὄντως ανήκει στον βασιλιά'.
13. **ταῦτα πάντα**: 'αυτά εδώ γενικώς'. **ὅπου ἂν καδέξῃσθε**: αναφορική υποθετική πρόταση για την επανάληψη παρόν μέλλον με απόδοση το κηρύττετε.
14. **φόβον ἐπιτίθεσθε**: φόβον ἐπιτίθημι τινί = εμβάλλω σε κάποιον φόβο, τρομοκρατώ κάποιον. **ἰππεῖ... πεζῶ**: δοτικές προσωπικές της αναφοράς, 'ὅσον αφορά, προκειμένου για τον ιππέα, και προκειμένου για τον πεζικάριο'.
15. **τὸ διπλοῦν..τὸ ἀπλοῦν**: <χρυσίον>: 'κρατήστε τὸ χρυσίον προκειμένου για τον ιππέα και τον πεζὸ με αναλογία δύο προς ένα', αντικείμενα στο λαβόντες. **ἵνα ἔχητε**: <χρυσίον>. **ἦν τινος προσδέσθε**: 'στην περίπτωση που χρειαστείτε κάτι', υπόθεση με απόδοση την τελική πρόταση ἵνα ἔχητε, για την προσδοκώμενη ενέργεια. **καὶ ὅτου ὠνήσεσθε**: καὶ οὗτινος <χρυσίου> ὠνήσεσθε = και με την αξία του οποίου θα αγοράσετε.
16. **τὴν ἀγοράν...το στρατόπεδον**: ὅλη αυτή η περίοδος βρίσκεται στον πλάγιο λόγο. Στον Ε.Λ.: τὴν ἀγοράν τὴν οὔσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ μηδεὶς ἀδικεῖτω, πωλούντων δὲ οἱ κάπηλοι ὅ,τι ἔχει ἕκαστος πρᾶσιμον, καὶ ταῦτα διαθέμενοι ἄλλα ἄγειν, ὅπως εὖ οἰκῆται τὸ στρόπεδον. **τὴν ἀγοράν**: αντικείμενο

στο μὴ ἀδικεῖν. **κηρυξάτω:** ὁ κήρυξ. **μηδένα:** με το ἀδικεῖν ως υποκείμενο. **ἀδικεῖν, πωλεῖν:** αντικείμενα στο κηρυξάτω. **τοὺς καπήλους:** με το πωλεῖν ως υποκείμενο. **ταῦτα:** με το διαθεμένους ως αντικείμενο. **διαθεμένους:** τοὺς καπήλους, υποθετική μετοχή με απόδοση ἄγειν: ἦν οἱ κάπηλοι διαθῶνται ταῦτα, ἀγόντων ἄλλα'. **ἄγειν:** με το ἄγειν ως αντικείμενο. **ὅπως εὔ οἰκῆται:** τελική πρόταση.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ἄνδρες φίλοι και σύμμαχοι, μην απορείτε για το γεγονός ότι σας συγκεντρώνω όλους μαζί πολλές φορές. Διότι καθώς οι παρούσες περιστάσεις είναι για μας καινούργιες, πολλές από αυτές είναι ανοργάνωτες. Κι όσα πράγματα είναι ανοργάνωτα, κατ' ανάγκη δημιουργούν προβλήματα, μέχρι να τακτοποιηθούν. Και τώρα έχουμε πολλά πράγματα που τα έχουμε αιχμαλωτίσει, και κοντά σ' αυτά και άνδρες. Και επειδή ούτε κι εμείς γνωρίζουμε ποια από αυτά ανήκουν στον καθένα από εμάς, αλλά επειδή ούτε και οι αιχμάλωτοι γνωρίζουν ποιος είναι ο δικός τους αφέντης, είναι αδύνατον να δει κανείς πολλούς από αυτούς να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που πρέπει, ενώ είναι δυνατόν κάποιος να δει σχεδόν όλους αυτούς να μη ξέρουν τι πρέπει να κάνουν. Γι να μην έχει έτσι η κατάσταση, διαχωρίστε τα αυτά. Και όποιος πήρε σκηνή που διαθέτει αρκετά και τρόφιμα και ποτά, καθώς κι αυτούς που θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, και στρώμα και ρουχισμό, και όλα τα υπόλοιπα με τα οποία οργανώνεται σωστά μια στρατιωτική σκηνή, σ' αυτήν την περίπτωση δεν χρειάζεται να προστεθεί τίποτε άλλο, παρά να μάθει αυτός που τα πήρε ότι αυτά όλα πρέπει να τα φροντίζει σαν να είναι δικά του. Όποιος πάλι έκανε την σκηνή του σε περιοχές που χρειάζονται κάτι, αφού σκεφτείτε συμπληρώστε εσείς σ' αυτά αυτό που λείπει, και ξέρω ότι θα υπάρξουν και πολλά και άχρηστα, διότι οι εχθροί τα είχαν όλα περισσότερα σε σύγκριση με τον αριθμό του δικού μας στρατεύματος. Ήρθαν επίσης σε μένα και κάποιοι εισπράκτορες χρημάτων, που ανήκαν στον βασιλιά των Ασσυρίων και σε άλλους δεσπότες, οι οποίοι έλεγαν ότι έχουν στην κατοχή τους σημαντική ποσότητα χρυσού, κάνοντας αναφορά σε φόρους. Και εσείς να διαδίδετε, όπου κι αν βρεθείτε, πως όλα αυτά πρέπει αυτοί να φέρνουν σε σας. Και να κάνετε να φοβάται αυτός που δεν εκτελεί την διαταγή. Και ξοδέψτε ό,τι εισπράξετε, για τον ιπέα τα διπλή δόση, ενώ για τον πεζικάριο μονή, για να έχετε, αν χρειαστείτε κάτι, και την αντίστοιχη αξία χρημάτων να το αγοράσετε. Και ο κήρυκας να διαδώσει – είπε ο Κύρος – την αγορά που βρίσκεται στο στρατόπεδο να μην την βλάπτει κανένας, αλλά να πουλούν οι έμποροι ό,τι έχει ο καθένας προς πώληση, και αν αυτά τα πουλήσουν, να φέρνουν άλλα, για να λειτουργεί σωστά το στρατόπεδό μας.